

Jegyzet

Bordás Győző

Radioaktív-e Kosztolányi?

Hagyjuk a címben feltett kérdés megválaszolását a végére. Ez a jegyzet ugyanis többre akar válaszolni: arra a sokszor felvetett kérdésre, miért nincs (egyáltalán, vagy akár több) behozatali könyv. Hogy nincs, vagy csak alig van, azt minden könyvvásárló, érdeklődő tapasztalhatja.

Változik a világ, az üzleti meg különösképpen. Mára az is gond, hogy *Magyar Szót* kapok-e Újvidék főterén, vagy Szabadka nagybani piacán, s akkor még hol van Versec, Nagybecskerek, Nagyikinda, Zombor . . ., Szilágyit, Telecskát, Padét vagy Maradékot már ki sem merem mondani. Mert nincs, akár kiírva is olvashatjuk: Itt Magyar Szó NEM kapható. Így, szakmai zsargonban mondva, verzálosan, azaz nagybetűsen: NEM. Ennek a boncolgatásába nem mennék bele, mert abban nem vagyok biztos, hogy e mesterségesen teremtett gondot, némi megértéssel, toleranciával, akár kemény tárgyalásokkal, nem lehetett volna időben megoldani. Nem leckét akarok osztogatni, mert több mint fél évtizeden keresztül magam is egyenesben találkoztam ezekkel a gondokkal.

Maradjuk a könyvnel. Kellene, sőt nagyon is kellene e lelki táplálék, még akkor is, ha csak nagyon-nagyon kevesen fogyasztanák, fogyasztják.

De aki esetleg más lemondás, netán anyagiak áldozata révén mégis?

Az sem tudja, mivel kell számolnia, hogy egyáltalán hozzájusson. Némi bennfentesként és tapasztalatból mondom. Régebben, hogy akár egy könyv is (hivatalosan) bejöhessen az országba, a szövetségi belügyminisztérium engedélyére volt szükség. Értsd – a budapesti Akadémiai Kiadó, a belgrádi Nemzeti Tankönyvkiadó és a Forum Könyvkiadó közös gondozásában megjelent *Szerb–magyar kisszótár* példáját mondom – egy példányt Belgrádban le kellett adni, kitölteni a mindenféle űrlapot, kifizetni az adminisztrációjukkal járó illetéket, a várószobában megvárni a pecsétetes papírt, s akkor indulni a szállítmányozóhoz, a biztosítóhoz, a vámhivatalhoz, a bankhoz...

Végigcsináltuk. Még mosolyogtunk is, hogy most legalább nem kell ENSZ-beleegyezés is, mint amikor a könyveink megjelenéséhez a papír, a festék, az ofszetlemez behozatalához NewYorkból vártuk a beleegyezést.

Mindez elmúlt. Liberalizálódtak a törvények, nem kell se nemzetközi szervezeti papír, se belügyi engedély, se három nyelvre hivatalosan lefordított megállapodás. Elvben minden mehetne olyan simán, mint mikor a nyolcvanas években még évi 300 000 dollár értékű cserekereskedelmet bonyolítottunk le az anyaországgal. S volt ebben újság, folyóirat, könyv, szórakoztató és kevésbé az, a *Népszabadságtól* a *Nők Lapjái*ig, a *Ludas Maty*ig és *Fülesig*, a *Kortárstól* az *Új Íráson*, *Jelenkoron*, *Alföldön*, *Forráson* keresztül a *Tiszatáji*ig, hogy a kiadókat már ne is soroljam, Szépirodalmi, Akadémiai, Gondolat, Móra... Minden, ami csak ott megjelent, úgyszólván másnapra itt volt.

Bár csak tizenöt–húsz évre nyúltam vissza, máris elszaladtak velem a lovak. Bizonyára nem voltak azok olyan szép idők, mint az tudatomban ma megnemesedik, hiszen fordítottak engem is vissza a határról néhány csempészett *Symposion*-számért, Sinkó *Egy regény regényéért*, sőt, újabban, majdnem honi irodalmunk lexikonáért, vagy fordítva, a Terebes Kiadóval közösen megjelentetett Nobel-díjasu(n)k, Andrić *Magyar Musztafájáért*, szívességből hozott tankönyvekért...

És hol vagyunk ma?

Kosztolányinál, például.

Botka Ferenc majd tizenöt évi gyűjtőmunkájának eredményeképp sikerült begyűjteni a *Bács megyei Naplóból* Dide 1923 és 1926 között megjelent írásait. Lehet, mert amolyan csuklógyakorlatok ezek, a Kosztolányi-szakértők sem figyeltek fel rájuk, ám érdekes írások, az akkori újság szerkesztője, Fenyves Ferenc Ákom-bákom, Tudja-e? és a most kötetcímmé is emelt Tere-ferre rovatcím alatt jelentette meg.

Mi sem természetesebb, mint amikor Botka Ferenc több mint egy évvel ezelőtt Pap Józseffel, egykori iskolatársával felkeresett a majd nyolcszáz lapnyi fénymásolattal, azonnal vállaltuk a kötet megjelentetését. Ér-

telemszerűen közös kiadás készült, ezúttal a pesti Balassi Kiadóval, amelynek vezetője Kőszeghy Péter hasonlóan reagált. A könyv, mármint Kosztolányi Dezső *Tere-feréje* azóta Budapesten meg is jelent, a maga vastagságában, több mint ötszáz oldalon, könyvespolcainkon immár, de... Miért kerül ennyibe? - kérdezik. Majd ezer dinárba (odaát 2700 forint), immáron beleértve az újévtől kötelezően nálunk is fölszámlázandó áfát is.

Nézem a számlákat. A beállítás a vámudvarba ötven euró, kezelési illeték, a szállítmány biztosítása a határig, szállítmányozó idehaza, itt is vámudvarba be- és kiállítás, benzinköltség, a gépkocsivezető két napdíja... Nagyjából mindez ismert eddigi kiviteli s behozatali tevékenységünkből. S az is, mert nem vagyunk EU-tagok, az eddigi három helyett most már öt ilyen-olyan papírra van szükségünk, hogy mindez legális legyen. Rendben. De, amiért e röpké jegyzet írásához fogtam, az abbéli fölháborodásom, hogy miután mindent a legszabályosabban végigcsináltunk s fizettünk, előre természetesen, mert egy ajtó sem nyflik ki, míg a számla nincs lerendezve.

És utólagosan jött még egy. A horgosi határállomáson azt is megvizsgálták, radioaktív-e a küldemény! Márpedig e szemle is pénzbe került, természetesen. A vizsgálat eredményét a számlán nem tüntették föl, csak az elvégzett munka értékét (nem mondom mennyit). S azóta foglalkoztat a gondolat, vajon radioaktív-e Kosztolányi? Bizonyára igen! Mert - hat, számomra legalábbis! Még ma is. Csak - annyi gimnáziumi év után - már a felezési idejét nem tudom kiszámítani.